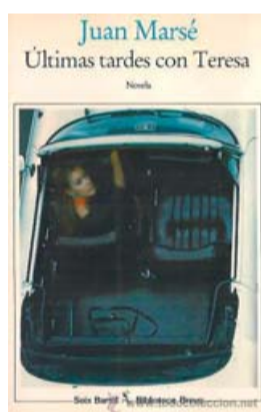

El Bar Cosmos,
a les Rambles

Recorrem la
Barcelona del Pijoaparte,
el protagonista arribista
i xarnego que intentava
seduir una noia
de casa bona a 'Últimas
tardes con Teresa'

Amb el Pijoaparte fins a enlloc

“EL PIJOAPARTE SE LEVANTÓ BRUSCAMENTE, pasó por su lado mirándole a los ojos y se fue directo hacia la moto. Montó muy despacio, sin dejar de mirar al desconocido, liberó la dirección bloqueada (usaba una técnica simple y eficaz, que consistía en darle un brusco giro al manillar: se oía el iclic! y el candado saltaba limpiamente), le dio con el pie al pedal de arranque y puso la moto en marcha sin más precauciones, sin pensar en nada excepto en el desconocido”. Es concentren en aquest fragment de les pàgines 92 i 93 de la meua edició d'Últimas tardes con Teresa les essències del que més m'agrada de la gran novel·la que enguany compleix mig segle. Les ganades de viure del Pijoaparte, el fulgor que l'impulsa a transitar per la vida al màxim de revolucions, la velocitat, tant literal com metafòrica, que, donant gas a les seves motos robades, aconsegueix injectar al seu trajecte per aquest món. Al fragment assistim a l'enèsim robatori de moto en un dels seus escenaris preferits, la part baixa de la Rambla. Un cop assolida la feina del dia, enfila a tota velocitat el Portal de la Pau, passeig de Colom, la Ciutadella, passeig de Sant Joan, General Mola, General Sanjurjo, Sardanya, la plaça Sanllehy i la carretera del Carmel. Marsé ens guia per la seva ciutat amb la mirada elevada sobre la sella de la moto d'aquest personatge desclassat i bord, seductor de cabells oliosos i mirada de perdonavides. La cartografia urbana és un gènere periodístic apassionant, mai ponderat amb prou èmfasi i sempre reivindicable perquè la senzilla comparació entre passat i present, entre el que la ficció descriu i el que el pas del temps conserva, fa que esdevinguin materials màgics per al subconscient, idees per resseguir no només els laberints traçats per la ficció sinó per presenciar la fonda marca de la història dels llocs on aquesta ficció s'ha esdevingut.

per Toni Vall

MARC MESA

Davant del Frontó Colom, el Jai Alai del Principal i el Bar Cosmos –metamorfitzats en realitats paral·leles més o menys reconeixibles– avui qualsevol reducte d'autenticitat ha sucumbit als deliris comercials en favor del turisme que tot ho arrasa. Els carrers adjacents del Barri Gòtic i el Raval, on feia niu de nit el Pijoaparte, lluiten per mantenir, de manera quasi espectral i camaleònica, essències genuïnes. Una ruta pels escenaris d'*Últimas tardes con Teresa* havia de començar aquí, penso, perquè cap altre punt de Barcelona conjuga de manera tan colpidora i inquietant tots els matisos de la paraula *prostitució*, un concepte fascinant, d'accepcions múltiples i infinites modulacions de la paradoxa com a fórmula òptima per al pensament de xoc que incita a la reflexió. Però, esclar, el territori mental del Pijoaparte, de Teresa Serrat i de la seva fidel Maruja, és bastant més amunt, enllà de la Diagonal, pujant, pujant sense parar. El Carmel, el turó obrer de la ciutat, respira compassadament al vaivé dels dies, de l'aire una mica més pur, elevat sobre el nivell del mar. El metro hi arriba des de fa una mica més de deu anys. La línia 5 l'esventra sense pietat. L'agafo.

Allà sortir del metro és com emergir de les profunditats del centre de la Terra per anar a petar al mig d'un barri que –comprendeu la redundància– als matins fa vida de barri. El mercat del Carmel i els seus voltants bullen d'animació. És el matí següent dels *papers de Panamá* i sento dues o tres converses sobre el tema. També alguna sobre cunyades desvergonyides i veïns poc solidaris. Aquí el món encara pot arreglar-se fent petar la xerrada a la plaça. Els busos puguen pels carrers costeruts, l'artèria és Llobregós i jo enfilo per Conca de Tremp, que en el seu tram més alt té una inclinació que si no fa quaranta-cinc graus poc li falta. Diuen que hi ha gent gran del barri que té els genolls atrotinats per culpa d'aquestes pujades. No m'estranya gens ni mica. L'esforç paga la pena per l'espectacle que contemples en arribar a dalt i girar-te: Barcelona als peus i Collserola al fons.

Topo de seguida amb el Bar Delicias del número 1 del carrer Mühlberg, aquell lloc mig de llegenda on Manolo el Pijoaparte comprava els paquets de Chesterfield i jugava a cartes, on Teresa rebia floretes indecents i on envia a Manolo una carta decisiva. Conserva part de l'encant d'altres temps, al cartell del carrer hi diu Mesón –cosa preciosa– i una canya allà pot fer-te reconciliar amb tot infortuni. Enfilat les giragonses de la carretera del Carmel em porta per davant d'un sabater, un estanc, una farmàcia, un basar estrambòtic i un Macxipà. Per aquí conduïa el Manolo les motos robades a tota velocitat abans d'entregar-les al Cardenal, aquell mafiós de pa sucat amb oli que per quatre duros li feia mantenir la mala vida. Baixant a peu tens temps de fixar-te en els blocs de pisos alçats sobre el desnivell, les escales mecàniques que desafien la gravetat i els vorals amb vegetació antiga. Baixa el 24 i puja el 92.

La plaça de Vista Park –quin nom tan estrany– és tan dura i artificial que fins i tot hi ha posat un Suma i hi ha un estrambòtic aparcament al baixant de la muntanya. Tot racó s'aprofita, verge al 100% queda poca cosa. És massa aviat perquè estigui obert el Tíbet de Ramiro de Maeztu: el Manolo i la Teresa conversaven allà sobre l'estat de salut de la pobra Maruja. A dues passes, a la cantonada amb Mare de Déu de Montserrat, alguna dolenteria de pinxo de barriada se li havia escapat al Pijoaparte. Ja sóc a la plaça Sanllehy, que la línia 9 del metro havia desguitarrat i tant de temps va estar empantanegada. Ara ja respira tranquil·la, hi ha un enjardinament vertical i un mirador. Mare de Déu de Montserrat es converteix en la Travessera de Dalt i combino el camí amb Mare de Déu de la Salut fins a arribar a prop del Parc Güell, temple del guiri on tot està previst, tot regulat fins a l'absurd i on passejar sense pagar està mal vist.

Per tots aquests llocs transitava el pobre indesitjable per arribar fins a Sant Gervasi, on coneix la Teresa la nit de Sant Joan, on desperta la Maruja i li fa somiar que una altra vida és possible i on s'enamora de la Teresa, la nena *pija* amb ínfules revolucionàries. I passava per davant del vell cine Roxy a la plaça Lesseps, el de la cançó de Serrat en què explicava que un cop demolit hi havien edificat el Banco Central. Ara hi ha el Santander. No sé què és pitjor. ■

...I EL PIJOAPARTE ES VA FER HOME

Deien que va acabar treballant de porter de discoteca en un local de Malasaña que es deia El Perro de la Parte de Atrás del Coche. Deien que el terç final de la seva vida no va ser per tirar coets. Deien que no va saber gestionar l'èxit. Deien que tot en ell semblava efímer i transitori. Té la seva lògica intangible que fos Àngel Alcázar qui deixes prestat el seu cos al Pijoaparte de Marsé. Va ser l'irreductible productor Pepón Coromina qui va comprar els drets d'*Últimas tardes con Teresa* després que un altre irreductible, el també productor i actor Julián Mateos, deixés per impossible la tasca de dur a la pantalla la novel·la de Marsé. El director Gonzalo Herralde –autor d'un dels millors documentals del cinema espanyol, *El asesino de Pedralbes*– va rodar finalment el film l'any 1983. Alcázar, com bona part del repartiment, va ser doblat, i no vam poder admirar la veu rogallosa d'aquest val·lisoletà nascut el 1955 que abans havia participat al *Laberinto de pasiones* d'Almodóvar i que va tenir un lleu repunt de la seva carrera gràcies a Agustín Díaz Yanes, que va confiar en ell de nou per a *Nadie hablará de nosotras cuando hayamos muerto* (1995) y *Sin noticias de Dios* (2002).

Interior del Bar Delicias del Carmel, hàbitat natural del Pijoaparte. La imatge és del blog 'En ocasiones veo bares', que explora els millors bars i bodegues de Barcelona i Madrid